

Kuźnicka, Barbara

Historia farmacji w Polsce z perspektywy ćwierćwiecza

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/3, 593-600

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

HISTORIA FARMACJI W POLSCE Z PERSPEKTYWY ĆWIERĆWIECZA

Przed czterema laty minęła 150 rocznica narodzin polskiej historii farmacji¹, już bowiem w 1816 r. Jan Fryderyk Wolfgang opublikował *Uwagi historyczne nad stanem farmacji. Rzecz na posiedzeniu publicznym Uniwersytetu Imperatorskiego wileńskiego dnia 30 czerwca 1816 czytana [...]*², a w 9 lat później ukazała się *Historia farmacji [...]* napisana przez profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego Józefa Sawiczewskiego³. Prace te stały się złączkiem późniejszych obszernych opracowań, poprzedzonych długoletnimi studiami nad bogatym, acz rozproszonym materiałem źródłowym.

Klasyycznym dziełem z końca XIX w. jest praca Ernesta S. Świeżawskiego i Kazimierza Wendy: *Materiały do dziejów farmacji w dawnej Polsce od czasów najdawniejszych do chwili bieżącej zebrali ze źródeł niedrukowanych [...]* I. Apteki zakonne. II. Apteka w nienaukowym znaczeniu. III. Apteka jako officina sanitatis. Warszawa 1882. IV. Urządzenia aptekarskie. Warszawa 1883, a z okresu późniejszego — opracowane przez Franciszka Giedroycia *Materiały do dziejów farmacji w dawnej Polsce. Spis aptekarzy (w. XIV—XVIII)*⁴. Poza tymi pracami ukazało się na łamach czasopism — głównie farmaceutycznych — szereg artykułów o tematyce historycznej.

W czasach II Rzeczypospolitej rozszerza się krąg autorów, zmienia się również zakres dociekań badawczych. Najczęściej podejmowanym tematem są w tym okresie dzieje aptekarstwa miast i okręgów. Do najbardziej charakterystycznych prac zaliczyć można: Leona Kostrzeńskiego *Materiały do historii aptek wielkopolskich*. Warszawa, T. 1: 1929, T. 2: 1936; Jana Lachsa *Dawne aptekarstwo krakowskie*. Warszawa 1933; Michała Rawita-Witanowskiego *Zarys dziejów aptek w Piotrkowie Trybunalskim*. „Wiadomości Farmaceutyczne”, R. 53: 1926 oraz Roberta Rembielińskiego *Zarys historyczny powstania i rozwoju aptek łódzkich*. Warszawa 1934. Opublikowano także kilkadziesiąt artykułów. Natomiast odmienną treść od wymienionych zawierają dwie monografie Bronisława Koskowskie-

¹ Tradycje i dorobek historii farmacji omówił R. Rembieliński w obszernym studium *Kształtowanie się historii farmacji jako dyscypliny naukowej*, [w:] *Nauki farmaceutyczne w XX-leciu Polski Ludowej*. Kraków 1964, ss. 156—171. Zob. recenzję tej książki w „Kwartalniku” 1/1967, ss. 166—170.

² „Dziennik Wileński”, R. 4: 1816 nr 21, s. 240—258, nr 22, ss. 317—373, nr 24, ss. 518—578.

³ „Rocznik Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Krakowskim połączonego”, T. 10: 1825, ss. 272—318.

⁴ „Wiadomości Farmaceutyczne”, R. 33: 1906.

go: *Propedeutyka farmaceutyczna*. Warszawa 1932 (z obszernym działem historycznym) oraz *Zarys historii leków*. Warszawa 1933.

Działalność dydaktyczna w okresie II Rzeczypospolitej ograniczała się w zasadzie do wykładów fakultatywnych w uniwersytetach⁵.

HISTORIA FARMACJI W 25-LECIU POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

I. Piśmiennictwo

Po 1945 r. przedmiot badań w zakresie historii farmacji uległ niewielkim zmianom w porównaniu z okresem poprzednim. Większość prac dotyczyła dziejów dawnych i najnowszych aptekarstwa — przejawów działalności społecznej, biografii zasłużonych aptekarzy, udziału farmaceutów w ruchach narodowo-wyzwoleńczych. Dalszy okres reprezentowały także prace z historii organizacji związkowych i towarzystw oraz dziejów przemysłu farmaceutycznego. Łączna suma prac⁶ o tej tematyce sięga liczby 150. Nieco większy dorobek historiograficzny (167 pozycji) przynoszą publikacje, których przedmiotem badań są tematy ściśle związane z pojęciem farmacji jako nauki, a więc wszelkich aspektów postępowej wiedzy i rozwoju myśli naukowej. Prace te można zaliczyć do ogólnego dorobku nowocześnie pojmowanej historii nauki, dzieląc je na następujące problemy badawcze⁷:

1. Zagadnienia ogólne (22 artykuły). Historia pojęć: lek, lecznictwo, apotheca, apothecarius; ewolucja nazw roślin leczniczych; rozwój farmacji i nauk pokrewnych; współczesny stan historii farmacji w Polsce i na świecie; zadania historyków farmacji polskiej; zagadnienia periodyzacji dziejów farmacji powszechnej; czynniki rozwoju farmacji na przełomie XVIII i XIX wieku; priorytety farmaceutów polskich w odkryciach i wynalazkach.

2. Instytucjonalizm w farmacji (18 art. + 3 wyd. zwarte). Historia organizacji wyższego szkolnictwa: w czasach oświecenia, w XIX wieku, w II Rzeczypospolitej, w Polsce Ludowej; nauczanie farmacji teoretyczne i praktyczne; instytucje naukowe — ich działalność i historia; studia farmaceutów polskich na uczelniach zagranicznych; dzieje towarzystw naukowych; historia farmacji jako przedmiot wykładów.

⁵ Wykłady z historii farmacji pierwszy wprowadził Uniwersytet Poznański. Prowadził je od 1920 r. J. Jasiński. W Uniwersytecie Warszawskim wykładali: I. Majewski, B. Koskowski (w ramach kursu propedeutyki farm.), S. Weil i F. Miller, w Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie — J. Poratyński, w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie — J. Muszyński. W Krakowie, w Uniwersytecie Jagiellońskim, od 1930 r. wykłady z historii farmacji prowadzili T. Bilikiewicz i W. Szumowski.

⁶ Zestawienie wykonano na podstawie prac, opublikowanych w latach 1945—1969 w „Farmacji Polskiej” i „Archiwum Historii Medycyny”, w wydawnictwach Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN oraz Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. Szczegółowe omówienie historiografii ubiegłego 25-lecia podaje praca W. W. Głowačkiego i W. Roeskego, *Rzecz o historii farmacji w 25-leciu PRL i dalsze jej perspektywy*. „Farmacja Polska”, T. 25: 1969 nr 7, ss. 485—496.

⁷ Autorka zastrzega się, że wprowadzenie podziału na prace z historii aptekarstwa i historii farmacji uważa za konieczne jedynie ze względów klasyfikacyjnych, umożliwiających przedstawienie pewnych prawidłowości w rozwoju dyscypliny. Przedmiot badań historii farmacji jest nadal kwestią sporną w piśmiennictwie polskim i światowym. Wobec nowych poglądów na zakres i charakter badań historii nauki i techniki autorka zamierza poświęcić temu problemowi osobny artykuł, w którym przedstawi szerzej uzasadnienie wyżej wspomnianego podziału.

3. Dawne druki, czasopiśmiennictwo (10 art. + 1 wyd. zwarte). Pierwsze polskie farmakopee miejskie i państwowe; lekospisy i zielniki jako źródła etymologiczne i chronologiczne do dziejów słownictwa farmaceutycznego; historia czasopism naukowych.

4. Historia leków i lecznictwa (17 art.). Surowce i leki stosowane w różnych epokach; dzieje odkryć i stosowania szeregu leków roślinnych.

5. Narodziny i rozwój dyscyplin farmaceutycznych (16 art.). Farmacja galenowa, chemia leków, botanika farmaceutyczna, farmakognozja, bromatologia, technologia środków farmaceutycznych, historia farmacji.

6. Biografistyka farmaceutów zasłużonych dla nauki (38 art. + 11 wyd. zwartych).

7. Dokumentacja, muzealnictwo, prace źródłoznawcze (30 art. + 1 wyd. zwarte).

Zestawieniem powyższym objęte są także wydawnictwa zwarte, które ukazały się w okresie ostatniego 25-lecia (z wyjątkiem pozycji z historii aptekarstwa). Są to: R. Rembieliński, *Teofil Lesiński na tle naukowej farmacji warszawskiej w wieku XIX*. Warszawa 1949; W. W. Głowacki, *Pierwszy polski słownik farmaceutyczny i jego autor Paweł Guldeniusz*. Toruń 1953; Cz. Fink-Finowicki, *Zarys historii i propedeutyki farmacji*. Warszawa 1959; W. W. Głowacki, *Jan Fryderyk Wolfgang 1775—1859*. [Warszawa] 1960; R. Rembieliński, *Jan Muszyński 1884—1957*. [Warszawa] 1960; W. Roeske, *Jan Szaster 1741—1793*. [Warszawa] 1960; E. Szyszko, *Bronisław Koskowski 1863—1946*. [Warszawa] 1960; B. Kuźnicka, *Szymon Fabian 1802—1885*. [Warszawa] 1962; W. Roeske, *Ignacy Łukasiewicz 1822—1882*. [Warszawa] 1962; W. Roeske, *Teodor Torosiewicz 1789—1876*. [Warszawa] 1962; E. Szyszko, *Wacław Strażewicz 1889—1950*. [Warszawa] 1962; R. Rembieliński, *Historia farmacji*. Warszawa 1963; W. Roeske, *A Brief Outline of the History of Polish Pharmacy*. [Warsaw] 1963; *Nauki farmaceutyczne w XX-leciu Polski Ludowej*. Kraków 1964; W. Roeske, *Józef Sawiczewski 1762—1825*. [Warszawa] 1964; B. Kuźnicka, *Ferdynand Karo 1845—1927*. [Warszawa] 1966; *Czterdziestolecie (1926—1966) Wydziału Farmaceutycznego w Warszawie*. „Farmacja Polska”, T. 22: 1966, nr 11 poświęcony w całości powyższemu opracowaniu; S. Proń, *Musaeum Poloniae Pharmaceuticum*. Warszawa 1967; B. Kuźnicka, *Ewolucja nauczania farmacji w Polsce w latach 1783—1930*. Wrocław 1968; W. Roeske, *Alfons Bukowski 1858—1921*. [Warszawa] 1968.

II. Działalność dydaktyczna

Centralnym ośrodkiem badawczym i dydaktycznym jest utworzona w 1959 r. Katedra Historii Farmacji Akademii Medycznej w Łodzi. Kierownikiem jej do 1964 r. był prof. dr Robert Rembieliński. Po jego odejściu stanowisko kierownika katedry nie zostało obsadzone. Wykłady z historii farmacji były przedmiotem obowiązującym w programie studiów od 1945 r. W latach 1950/51—1958/59 zostały zawieszony i dopiero w 1958 r. ponownie wprowadzone na siedmiu wydziałach farmaceutycznych.

Poza licznymi miłośnikami dziejów farmacji, kadre zawodową stanowią osoby, które uzyskały stopień doktora nauk farmaceutycznych z zakresu historii (7 osób), docenta oraz profesora.

III. Sekcja Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego

Sekcja powstała w 1955 r. W trzy lata później, na Kongresie Międzynarodowej Federacji Farmaceutycznej w Brukseli, sekcję przyjęto na członka zwyczajnego Union Mondiales des Sociétés d'Histoire de la Pharmacie⁸. Zadania jej polegały przede wszystkim na inicjowaniu, planowaniu i koordynowaniu prac badawczych oraz na organizowaniu sesji problemowych i sympozjów na zjazdach Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. Również z inicjatywy Sekcji powstała seria wydawnicza „Życiorysy zasłużonych farmaceutów”, której plonem jest 15 opublikowanych biografii⁹.

Tematyka historyczna weszła po raz pierwszy do programu zjazdów Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w 1956 r. i była następnie licznie reprezentowana w czasie kolejnych zjazdów — aż do 1964 r. Kiedy w rok później przekształcono Sekcję — będącą wszak ogólnopolskim zrzeszeniem historyków farmacji — w oddziały terenowe, działalność jej jako inicjatora i koordynatora przestała istnieć. Aż do chwili obecnej nie znaleziono i nie zorganizowano żadnej jednorodnej instytucji, stanowiącej wspólną płaszczyznę wymiany informacji i dorobku naukowego. Historycy farmacji badania swoje przedstawiają jedynie na obradach Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Międzynarodowej Unii Historii Nauki.

Tematyka referatów na zjazdach Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego warta jest przedstawienia — choćby ze względu na podkreślenie wartościowych inicjatyw badawczych. Na pięciu kolejnych naukowych zjazdach PTF w latach 1956—1964 przedstawiono następujące referaty z historii farmacji:

III Zjazd PTF w Warszawie w 1956 r.

H. Valentin (NRD), *Nowe dane o pracach Sertürnera nad odkryciem morfiny*; W. Głowacki, *Problem uznania farmakopei kościuszkowskiej za pierwszą farmakopeę polską*; W. Roeske, *Zapisy aptecznej księgi rachunkowej z lat 1750—1838*; R. Rembieliński, *Z dziejów służby farmaceutycznej w początkach XIX w. w Polsce*; S. Proń, *Podbudowa dokumentacyjna prac nad historią farmacji w Polsce*; L. Krówczyński, *Początki ampułkowania płynów iniekcyjnych w Polsce*; H. Romanowski, *Aleksander Krotke, aptekarz lubelski oraz jego działalność literacka*.

IV Zjazd PTF w Gdańsku w 1958 r.

H. Bukowiecki, *Polska apteka ziołowa w XVI, XVII i XVIII wieku*; W. W. Głowacki, *Surowce średniowiecznych aptek śląskich*; L. Krówczyński, *Współczesny stan historii farmacji w krajach demokracji ludowej i ZSRR*; B. Kuźnicka, *Szymon Fabian, jego życie i działalność*; R. Rembieliński, *Rola pierwszych towarzystw farmaceutycznych w rozwoju farmacji naukowej*¹⁰; R. Roeske, *Rękopisy*

⁸ Członkami rzeczywistymi Académie Internationale d'Histoire de la Pharmacie są W. W. Głowacki i R. Rembieliński.

⁹ Por. zestawienie wydawnictw zawartych na s. 595.

¹⁰ R. Rembieliński będąc reprezentantem Sekcji na Międzynarodowym Kongresie Federacji Farmaceutycznej w Brukseli w 1958 r. wygłosił referat *Musée d'Histoire de la Pharmacie en Pologne*.

aptekarские Ignacego Łukasiewicza; B. Stępniewska, *Dawna apteka klasztorna na Łysej Górze*.

Symposium Historyczne na V Zjeździe PTF w Poznaniu w 1960 r.

W. W. Głowacki, *Kształtowanie się zawodu aptekarskiego w Polsce*; R. Rembieliński, *Drogi rozwoju farmacji naukowej w Polsce*; W. Roeske, *Ignacy Łukasiewicz (1822—1882)*.

VI Zjazd PTF we Wrocławiu w 1962 r.

B. Kuźnicka, *Nieznany rękopis polskiego przekładu Pharmacopoeia Regni Poloniae*; W. Roeske, *Teriak i jego polscy preparatorzy w XVII wieku*; Tenże, *Priorytet Teodora Torosiewicza w badaniach nad barwionym szkłem aptecznym*; R. Rembieliński, *Ochrona zdrowia w Łodzi i okręgu łódzkim w wieku XIX w świetle prac magisterskich Katedry Historii Farmacji*; E. Szyszko, *Polska prasa farmaceutyczna (1920—1961)*; F. Nowak, *Materiały do historii aptekarzy śląskich i ich udziału w walkach narodowowyzwoleńczych*; F. Kaczmarczyk, *W 50 rocznicę I Zjazdu Aptekarzy Królestwa Polskiego*.

VII Zjazd PTF w Krakowie w 1964 r.

R. Rembieliński, *Kształtowanie się historii farmacji jako dyscypliny naukowej*; W. Roeske, *Nauki farmaceutyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim*.

IV. Muzeum Farmacji w Krakowie

Krakowskie Muzeum Farmacji jest placówką zorganizowaną w latach powojennych przez Stanisława Pronia na poziomie nowoczesnego muzealnictwa światowego i jest jednym z najlepiej wyposażonych ośrodków podobnego typu w Europie. Muzeum posiada zbiory przekraczające liczbę 15 000 eksponatów mieszczących się w 10 salach, pracownię konserwatorską oraz bibliotekę składającą się z ponad 5000 woluminów, wśród których znajduje się wiele starodruków i rękopisów¹¹.

PERSPEKTYWY ROZWOJU I KIERUNKI DAJSZYCH BADAŃ

Obecna sytuacja w zakresie badań nad dziejami farmacji w Polsce nie przedstawia się optymistycznie. Ulega likwidacji jedyna Katedra Historii Farmacji Akademii Medycznej w Łodzi, zaś w większości ośrodków akademickich wykłady prowadzone są nie przez historyków farmacji, chociaż kadra zawodowa — jak wspomniano wyżej — istnieje i nie jest wykorzystana dla celów dydaktycznych. Muzeum krakowskie nie posiada odpowiednich funduszy umożliwiających jego właściwy rozwój. Po rozwiązaniu Sekcji Historii Farmacji przy Polskim Towarzystwie Farmaceutycznym — zabrakło koordynatora prac badawczych. Wszystko wskazuje na to, iż obecna sytuacja jest raczej regresem w stosunku do okresu poprzedzającego. Problematyką historyczną zajmuje się zawodowo nielicz-

¹¹ Dokładne informacje o dziejach i aktualnym stanie zbiorów Muzeum Farmacji znajdują się w sprawozdaniu obecnego dyrektora Muzeum doc. dr Wojciecha Roeskego, *Zbiory Muzeum Farmacji w Krakowie*. „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, R. 16: 1968 nr 2, ss. 415—423.

na grupa badaczy, działająca w rozproszeniu, bez oparcia o instytucjonalne formy organizacyjne. Wśród tzw. miłośników-historyków zauważyć można sporą liczbę ludzi z młodego pokolenia, jednak tylko w nielicznych przypadkach znajdują oni właściwy kierunek metodyczny. Ta niepokojąca sytuacja mogłaby ulec zmianie, gdyby można było skupić przy określonej instytucji naukowej grupę „miłośników” wraz z historykami zawodowymi, pod kierunkiem których wprowadzono by ukierunkowane, planowe badania, oparte na metodyce historycznej, stworzenie bowiem własnej kadry naukowej jest pierwszym warunkiem dalszych perspektyw rozwojowych. Wydaje się, że w obecnej sytuacji instytucją taką mógłby być Zakład Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk, który jednocześnie przejąłby Muzeum Farmacji jako jedną ze swych placówek w ośrodku krakowskim.

Wobec ogólnej reorganizacji placówek naukowo-badawczych i dydaktycznych istnieje obecnie możliwość podjęcia starań o właściwe miejsce dla historii farmacji, której stukilkudziesięcioletnie tradycje warto i powinno się kontynuować w aspekcie tradycji kultury narodowej, a i też ze względu na intensyfikację prac w tej dziedzinie za granicą.

W porównaniu z krajami europejskimi, polska historia farmacji ma wiele białych plam. Należałoby przede wszystkim opracować dzieje poszczególnych dyscyplin oraz rozszerzyć badania nad historią leków *sensu stricto*. Problemem szczególnie ważnym jest integracja farmacji z innymi naukami. Całkowicie pomijane w dotychczasowej literaturze są zagadnienia kultury farmaceutycznej, związków nauki i sztuki w aptekarstwie dawnych epok, pierwiastków naukowych w aptekarstwie czasów renesansu, oświecenia, wieku XIX, problem recepcji wielkich odkryć przyrodniczych i wreszcie takie problemy, jak historyczne granice wiedzy a nauki, kształtowanie się pojęcia „lek”.

Jest oczywiste, że na przeszkodzie podjęcia tak rozległej tematyki stoi nie tylko zła sytuacja kadrowa i organizacyjna. Poza klasycznymi — i już dziś niewystarczającymi — pracami źródłowymi, jak np. dzieła Świeżawskiego, Wendy oraz Giedroycia, brak jest w historiografii polskiej opracowań źródłowych, bibliograficznych i biograficznych. Problemem największej wagi jest dokonanie inwentaryzacji materiałów archiwalnych, muzealnych oraz dokumentacji, znajdującej się w zbiorach prywatnych. Jest to założenie podstawowe, bez którego dalsze prace będą jedynie „wycinkowe” i jak to ma często miejsce — bez koniecznej podbudowy dokumentacyjnej. W zakresie wydawniczym konieczne jest wydanie bibliografii historii farmacji, słownika biograficznego oraz kodeksu ustaw i przywilejów aptecznych. Tylko na takim fundamencie dokumentacyjnym opierać można dalsze perspektywiczne planowanie w uprzednio wspomnianych kierunkach prac badawczych.

ИСТОРИЯ ФАРМАЦИИ В ПОЛЬШЕ В МИНУВШЕМ 25-ЛЕТИИ

В польской литературе по истории фармации 1944—1969 гг. доминируют два направления: история аптекарского дела и история фармации как науки о лечебных средствах. В последнем главное место занимают такие проблемы, как: 1) общие вопросы, в т. ч. история развития понятий в области аптекарского дела, эволюция обучения фармации в Польше, развитие науки о лечебных средствах и смежных научных дисциплин, современное состояние

исследований по истории фармации в Польше и за рубежом, направления исследований в разных странах, периодизация истории всеобщей фармации, приоритет польских фармацевтов в области изобретений и открытий, 2) развитие фармацевтических учреждений, 3) история отдельных видов лечебных средств, 4) возникновение и развитие некоторых фармацевтических дисциплин, 5) фармацевтические журналы, старинные печатные издания, 6) биографические исследования, 7) музеи, документация.

История фармации вошла в учебную программу 7 медицинских академий (30 часов лекций на IV курсе). В 1959 г. создана кафедра истории фармации в Лодзинской медицинской академии. В истекшем 25-летию была проведена защита одной диссертации на звание доцента и 7 докторских диссертаций.

При Польском фармацевтическом обществе работает секция истории фармации, объединяющая профессиональных историков фармации и т. н. „любителей”. В 1959 г. секция была принята в состав ординарных членов Union Mondiale des Sociétés d'Histoire de la Pharmacie.

В 1945 г. в Кракове открылся Музей истории фармации. В нем хранится более 15 тысяч экспонатов. Музей имеет свою библиотеку, насчитывающую 5 тысяч томов книг, старинных печатных изданий и рукописей.

Что касается направлений дальнейших исследований, то на первый план выдвигается необходимость разработки генезиса фармации в Польше, а также истории отдельных дисциплин. Важной проблемой является также интеграция фармации и других отраслей науки, связи науки и искусства в аптекарском деле в прошлом, источники фундаментальных открытий в науке о лечебных средствах, и, наконец, исторические границы знания и науки, а также формирование понятия „лечебное средство”.

THE HISTORY OF PHARMACY IN POLAND FROM THE RETROSPECTIVE OF A QUARTER OF A CENTURY

There are two main trends represented by literature concerning the history of pharmacy in the years 1944—1969: the history of dispensing and the history of pharmacy as a science about drugs. In this latter field the following problems predominated: 1) general problems (the history of notions in dispensing, the evolution of teaching pharmacy in Poland, the development of the science of drugs and related sciences, the contemporary position of the history of pharmacy in Poland and other countries, the fields of research in various countries, dividing the history of world pharmacy into periods, the priority of Polish pharmacists in discoveries and inventions), pharmaceutical institutions, 3) the history of individual drugs, 4) the birth and development of certain pharmaceutical branches, 5) periodicals, old prints, 6) biographies, 7) museums, documentation.

Lectures on the history of pharmacy were conducted in 7 medical academies (30 hours during the 4th year). In 1959 a History of Pharmacy Chair was founded at the Medical Academy in Łódź. During the course of twenty five years 1 assistant Professor and 7 doctors gained their titles there.

The History of Pharmacy Section of the Polish Pharmaceutical Society is an institution to which professional historians of pharmacy as well as „enthusiasts” belong. In 1958 the Section became full member of the Union Mondiales des Sociétés d'Histoire de la Pharmacie.

The History of Pharmacy Museum has existed in Cracow since 1945. Its collections include over 15.000 exhibits as well as a library with 5.000 volumes, old prints and manuscripts.

As to further research, the necessity to establish the origin of pharmacy in Poland and to edit the history of its various branches is the most important. The integration of pharmacy with chemistry and other basic sciences as well as the connection between science and art in dispensing in olden times, the sources of revolutionary discoveries in the science of drugs and finally the historical limits of knowledge and science and the shaping of the notion „drug” — all these are also important problems.